

„Այս բերքերը իրենց երկիրնին աւելորդ մնալով՝ անարժէք կըլլան. բայց օտար պէտք ունեցող երկիրներու դրկը վնելով զին կըստանան, եւ ամեն ազգ այս կերպով վարվելով՝ մարդկային սեռին երջանկութեանը եւ հանգստութեանը մեծ օգուտ կընեն: Վաճառականութիւնը իրատուութեան ի նախ մեր ուշադրութիւնը գրաւելու՝ քաղաքականութեան զարգացման օգտելուն համար:

„Վաճառականութիւնը պատճառ կըլլայ գիտութեան եւ արուեստի շահաւետ գիւտերուն ազգաց մէջ շուտով տարածուելուն:

„Գլխաւորապէս վաճառականութեան միջոցաւ եւ որ քաղաքակրթութեան լոյսը բարբարոս ազգաց մէջ ծագած է. ամենեւնի աւելի վաճառականութեան հետեւող ազգերը միշտ քաղաքակրթեալ ազգ եղած են: . . .

„Վաճառականութիւնը՝ ամեն ճգոր տերութեանց հիմնադրութեանը պատճառ եղած է, որ իրենց վաճառականութեանը հետ՝ իրենք ալ կը զօրանային, եւ երբոր վաճառականութիւննին տկարանար՝ իրենք ալ կիճանային:

„Վաճառականութեան զօրաւոր ազդեցութիւնը Ազգաց՝ եւ մասնաւոր անձանց՝ հարստութիւնը զարգացնելու համար՝ ամեն ժամանակ զիտնական եւ տաղանդաւոր մարդիկ գտնուած են, անոր սկզբնական հիմը բացալայտելու ջանացող՝ եւ անոր վրայ գտնուած յաջողութեան պատճառները զննող՝ ու ձախորդութեան պատճառներն ալ իմացող:

„Մեր հիմնական ժամանակը՝ այս խնդիրներուն վերայօք շատ գիրքեր հրատարակել սկսած են. հիմա վաճառականութիւնը՝ չէ քե արհեստի նման հետեւութիւն ունի,

այլ զրեւի խորին գիտութեան մը պէս կը սովորվի. որ մեր հիմնական համալսարանները այս ամենաշարկաւոր գործին համար ճարտարամիտ ուսուցիչներ տնօրինած են, որ վաճառականութեան հիմանցը եւ սկզբանցը վրայ դասատուութիւն բնեն:

Ուրիշ քանի մի հատուած եւս ուրիշ անգամ մէջ կըբերեմք այս օգտակար գրքէն: Իսկ առ այժմ՝ կվերջացնեմք այս տեղ մեր խօսքը՝ յայտնելով մեր իղձն ու փափաքը որ ազգայինք ամէն տեղ իրենց ջանքը աւելցնեն մեծ վաճառականութիւնը ծաղկեցնելու, եւ ոչ թէ գոհ լինին մանրավաճառութիւն ընելով, այսինքն տօնավաճառներէ ապրանք բերելով ու կտոր կտոր ծախելով: Եւրոպացի ազգերն ալ, մինչեւ Անգղիացիք անգամ, աւտենով այսպէս կընէին իրենց վաճառականութիւնը. բայց յետոյ երբ ճանապարհները շտկուեցան եւ առեւտրական գործողութիւնները գիւրացան, իրենք ալ սկսան մեծ վաճառականութեան ձեռք զարնել, ինչպէս որ Հնդկաստանի եւ Պարսկաստանի մէջ եւս դեռ կըտնուին նաեւ մեր ազգէն այսպիսի առուտուրի հետեւողներ:

ԲԱՌԱՋՆՆՈՒԹԻՒՆ

ԱՇԽԱՐՀԱՐԱՆ ԼԵՋՈՒՄ ԳՅՆԻ ՄԻ ԲԱՌԵՐԸ.

Ընդդ. — Գրոց լեզուին այս բառը, — որոյ ուղղագրոյն գրուածքն է ուղղորդ, — եւ կնշանակէ շիսակ, — շատ տեղ աշխարհաբառի մէջ կգործածուի իսրաւ կամ նշնարիս բառերուն տեղը, եւ տեղ տեղ կհնչուի դորդ եւ խորդ, երկուքն ալ տգեղ. — Ոմանք, ինչպէս Խրիմու եւ Մաճառաստանի Հայերը, այս աւրուած բառէն բայ եւս կաղմելով կըսեն խորդեյ, այսինքն շինել:

Ընկնիլ. — Անկնիլ բառին այս ձեւը աւելի մօտ լինելով՝ անշուշտ լաւ է զօա բանեցընել՝ քան թէ իյնալ ձեւը. կիյնամ, կիյնաս, կիյնայ:

Ընչիւ, ինչիւ. — Այս բառերը թէպէտեւ վաղուց մտած են աշխարհաբառին մէջ շատ տեղ, իբրեւ գրոց ինչ բառին հօլովականը,

բայց բնական տգեղութիւն մը ունին, յորմէ խորշիլը փափաքելի էր, տեղը գործածելով գրաբառին եր կամ վասն եր, եր աղագաւ, ընդեր, հիմ, բառերը:

Ընսոր. — Այս բառին ստուգաբանութիւնն է ընդ ուր, այսինքն ուր կողմէն, ուր տեղէն, բայց աշխարհաբառի մէջ կգործածուի ինչպէս կամ որպէս բառերուն նշանակութեամբը, եւ տեղ տեղ ընսոր կհնչուի, տեղ տեղ եւս ընսոր որ կըսուի: Յայտնի բան է որ լաւ է ըսել ինչպէս, որպէս, զիսոր:

Ըռիւս. — Գրոց ընսիւր բառին աւրուածն է, եւ շատ տեղ կգործածուի իբրեւ զեղեցիկ, ազնիւ, առողջ. ուստի եւ կըսուի աղիկ ըռիւս, ըռիւսնալ, ըռիւսցընել. բայց իրեն տգեղութիւնը յայտնի է: